

”Jag är privilegierad eftersom jag fortfarande, 13 år efter svensk pensionsålder, kan vara verksam inom mitt forskningsområde”

>>

Eva och Georg 1948 – nygifta och på väg att bygga upp en tillvaro i sitt nya hemland.

Forskartjänst uppkallad efter paret Klein

Cancerfondens forskningsnämnd har beslutat att benämna en av de tjänster som utlyses i höst ”Eva och Georg Kleins högre cancerforskartjänst”.

– Vi vill på detta sätt uppmärksamma Eva och Georg Kleins stora insatser inom cancerforskningen, säger Bengt Westermark, ordförande i Cancerfondens forskningsnämnd.

Förhoppningen är att tjänsten ska ge unga skickliga cancerforskare möjlighet att utvecklas inom sitt forskningsområde.

Eva och Georg Klein känner sig hedrade och poängterar att den verksamhet som ledde till att tumörbiologiska institutionen vid Karolinska Institutet i Stockholm kom till och fick utvecklas, berodde helt på det stöd som de sedan 1950-talet fått från Cancerfonden.

Tanken svindlar när man som trygghetsförgiftad svensk läser om makarna Kleins liv. Knappt 20 år gamla undgick de med ett nödropp att bli offer för nazisternas och pilkorsarnas förföljelser. När den sovjetiska ockupationsmaktens grepp hårdnade om Ungern efter kriget valde de att gå i exil, hellre än att leva under förtryck. I sitt nya hemland spillde de ingen tid; efter läkarexamen var de snart i färd med att på Karolinska Institutet bygga upp ett av de främsta laboratorierna i världen för forskning kring tumörbiologi.

På Karolinska Institutet talar man gärna om makarna Kleins värme och kreativitet. Det speglas av deras alster i MTC:s intern-tidning. Eva har lämnat in korta, intressanta bidrag – allt från underfundiga tidningsurklipp till en skildring av hennes mosters tragiska öde under kriget. Georg har skrivit en längre artikel – en ömsint hyllning till sin hustru på hennes åttiöårsdag.

Under sin forskarkarriär har professor Eva Klein publicerat över 500 artiklar. Man rycks genast med av hennes energi och associationsförmåga, och man anar snabbt att det här är en person som ser detaljer som andra inte ser. Som forskare har hon ofta medvetet undvikit det som på engelska benämns bandwagon, dvs ”det som alla andra håller på med”.

– Jag vill hellre skapa en bandwagon själv, säger hon med glimten i ögat och berättar att hon genom envist arbete många gånger har gjort intressanta upptäckter hos sånt som mer fantasilösa forskare förbigått.

När hon nu passerar den svenska pensionsåldern med 13 år tycks det inte påverka hennes hängivenhet det minsta. – Jag är privilegierad eftersom jag fortfarande kan vara verksam inom mitt tidiga forskningsområde. Fortfarande får jag forskningsanslag, både för laboratoriearbe-

te och deltagande i kongresser. Idag kan jag koncentrera mig på mina studenter och på arbetet som fortfarande är i fokus för mitt intresse: tumörimmunologi och virologi.

Georg Klein, som fyller åttio i sommar, utstrålar lika mycket vitalitet som sin hustru. Samtidigt som han är aktiv forskningsledare för tre grupper och handledare i flera sidoprojekt skriver han på en ny bok. – Säg ordet semester och jag får ångest! säger han skämtsamt.

Georg präglas – precis som sin hustru – av en djup ödmjukhet. Förgäves försöker jag få honom att skryta lite om sin betydelse, men han är föga intresserad av att spekulera kring sitt eftermål. Man skulle kunna säga att om cancerforskningen är en byggnad så talar Georg Klein helst om sitt intresse för att bygga en stadig grund.

– Vi forskar inte för att bota cancer eller för att rädda mänskligheten. Vår uppgift är att ta reda på hur allt hänger ihop. Vi startar inga försök i hopp om att finna praktiska tillämpningar. Det gör många andra grupper.

Genom åren har makarna Klein rest över hela vårt klot, knutit kontakter och funnit personliga vänner bland världens främsta forskare och tänkare. Som memoarförfattare och essäist har Georg beskrivit denna gränslösa värld, och vävt ihop personliga anekdoter med reflektioner över medicin, historia och litteratur – ibland med allvar, ibland med förundran eller humor. Denna stil känns igen när han berättar i MTC:s tidning om när han höll seminarium i USA och en kursdeltagare undrade över en litteraturreferens som löd ”Klein & Klein”.

Någon i auditoriet frågade Georg: ”Är Klein nummer två er fru?”

”Nej”, sade Georg helt sanningsenligt.

”Klein nummer två är jag; Klein nummer ett är min hustru!”

Sällan har han fått så kraftfulla applåder. ■

Georg berättar skämtsamt att deras ”äktenskapsbaserade forskning” ledde till en lokal ”epidemi” på institutionen för tumörbiologi; här jobbade vid ett tillfälle sju gifta par sida vid sida!

Makarna Klein – 57 år av hängiven forskning

Eva och Georg Klein, båda av judisk börd, föddes i Ungern 1925. De möttes i Budapest efter kriget, gifte sig 1948, lämnade sitt av Sovjet ockuperade hemland och etablerade sig som medicinska forskare i Stockholm. De har tre barn och är idag bosatta på Lidingö.

Efter ett halvt sekel som cancerforskare har Eva och Georg Klein gett ut hundratals forskningsrapporter om tumörbiologins immunologiska, virologiska och cytogenetiska aspekter. Båda har gjort banbrytande insatser för förståelsen av hur maligna (elakartade) tumörer uppkommer och tillväxer. Särskilt intresserade har de varit av immunsystemet och hur kroppens egna försvarssystem kan bekämpa tumörcellen. Under så gott som hela karriären har de jobbat parallellt inom närliggande ämnen – ibland tillsammans, ibland var för sig. Att Sverige har en så framskjuten position inom cancerforskningen är mycket deras förtjänst.

Eva Klein är känd för sin forskning kring NK-celler (naturliga mördarceller). Det var bland andra hon som gav cellerna deras målade namn. Tillsammans med Georg har hon gjort pionjärinsatser i forskningen kring Burkitts lymfom. Idag studerar de båda interaktionen mellan Epstein-Barr-virus och B-lymfocyter och dess betydelse för tumöromvandling. Georg är också intresserad av de genetiska mekanismer som leder till cellernas canceromvandling och det komplexa samspillet mellan faktorer som stimulerar respektive hämmar celldelningen.

– Eva Klein och Georg Klein är portalfigurer inom svensk cancerforskning! Inte bara genom sina egna studier, utan även alla de aktiva yngre forskare som skolats i deras miljö, säger professor Bengt Westermark, ordförande i Cancerfondens forskningsnämnd. Han pekar ut det faktum att MTC, dvs den avdelning där makarna Klein är verksamma, präglas av en mångfald utöver det vanliga vad avser gästande forskare och internationella kontakter.

Läs mer om Eva och Georg Kleins pågående arbete på webbplatsen www.mtc.ki.se

EN UNGERSK POETS ÖDE

Under senare år har Eva Klein funnit ett nytt intresse: översättning av ungersk poesi. På sin personliga hemsida har hon bland annat lagt ut egna tolkningar av några av Miklós Radnóti:s dikter, se www.mtc.ki.se/groups/klein_e/poetry.htm.

Radnóti var en ungersk poet som mördades under krigets slutskede när han och andra judiska tvångsarbetare drevs som boskap från Jugoslavien till Ungern. Mest gripande av de översatta dikterna är en som hittades i en anteckningsbok vid hans döda kropp.

ORDFÖRKLARINGAR

Burkitts lymfom

En elakartad tumörsjukdom i lymfsystemet hos barn, först beskriven i tropiska Afrika. Tillväxer mycket snabbt, men är ofta behandlingsbar med cellgifter.

”Follow the bandwagon”

Engelskt uttryck som betyder ungefär ”följa med flocken”. Uttrycket kommer (förmodligen) från de orkestervagnar som rullade i spetsen när cirkusar, varietéer, etc, var ute på turné i 1800-talets Amerika.

MTC

Mikrobiologiskt och tumörbiologiskt centrum på Karolinska Institutet i Stockholm.

Mördarceller (Natural Killer Cells, NK Cells)

I immunsystemet normalt förekommande celler som har spontan förmåga att döda vissa typer av celler.

Tumörimmunologi

Studiet av hur kroppens immunförsvår reagerar mot cancerceller.

Det ligger kraft i att se det positiva

TEXT MARITA ÖNNEBY ELIASSON FOTO ROBERT BERTHAGEN

Kaija och Suzanne är två kvinnor som ser sina erfarenheter som en rening och en möjlighet till nya krafttag i livet. Nu har de skrivit en bok – Kraftbok.

De bor i Uppsala. Kaija Carlson är sommelier – vinkännare. Hon är opererad för bröstcancer. Suzanne Färnert är guldsmed och behandlad för äggstockscancer.

Under sin sjukdomstid skrev de positiva kommentarer, anekdoter och energigivande tillrop på små lappar till varandra. Nu har lapparna omvandlats till en ringpärmliknande, knallröd bok med flikssystem. Egna erfarenheter fyller sidorna liksom uppmuntrande tips i olika situationer.

Bådas ledstjärna är att fokusera på det positiva i livet. Därför såg de sina cytostatikabehandlingar som en reningsprocedur ur vilka de går stärkta ut i livet.

–Har man tappat håret, men ändå visat sig för folk då kan det inte bli så mycket värre, säger Kaija. Det gäller att omvandla sin sjukdom till energi!

Ett exempel är att tänka på skönhet under behandlingsperioder. Orkar och vill

man göra sig litet fin så ger det en kick i sjukdomsförloppet, menar Suzanne.

–Det har jag lärt mig av min kraftfulla mamma, säger hon. Dagen innan hon dog i cancer fick hon sköterskorna att måla hennes tånaglar. Nu känner jag att jag aldrig ska göra henne besviken genom att ge upp. Aldrig!

Ett sätt som fungerade för Suzanne och Kaija var att återgå till jobbet så snart som möjligt.

–Går man bara hemma så är det lätt att man hasar kring i en gammal morgonrock hela dagarna. Precis som man nu gör på söndagarna!

Kaija är sommelier och menar att behandling av kortison och cytostatika har påverkat hennes lukt- och smaksinne. I positiv riktning.

–Jag var på en stor vinprovning någon dag efter en behandling. Min näsa var då

så ren att jag kände alla dofter och smaker starkare än alla andra.

Vinpresentatören var djupt förvånad eftersom han aldrig mött en person med ett så utvecklat lukt- och smaksinne.

–Jag går på cellgiftsbehandling, förklarade Kaija.

Han var nära att svimma vid detta – något oväntade – svar.

I Kraftbok finns en flik för viner och förslag på vad som är att föredra under behandlingstiden.

Boken är en bearbetning av de svåra sjukdomar de haft. Den är också ett bevis för att de är ett par överlevare som vill göra något positivt av sina erfarenheter. Ytterligare en orsak till att boken blev till är en broschyr som Uppsala läns landsting ger sina nyinskrivna patienter.

–I broschyren finns en bild på en gammal farbror med jättestarka glasögon.

Kaija och Suzanne har nära till skratt. Här har de bytt peruker med varandra.

”Orkar och vill man göra sig litet fin så ger det en kick i sjukdomsförloppet.”

På nästa sida är det fullt med tabletter och en mattallrik är överkryssad. På sista sidan är det ett par som går in en park med höstlöv och de har vit käpp, berättar Suzanne. Det ser så beklämmande ut. Där står att om du har sex kan det göra ont och blöda. Jaha, tänkte jag. Inte nog med att man ska vara sjuk. Man ska ha sex också!

Deras förhoppning är nu att Kraftbok ska finnas i de onkologiska klinikernas väntrum för att ge stöd och uppmuntran.

Båda fick sina cancerdiagnoser 2003. Suzanne på våren. Hon halkade på en isfläck och slog i svanskotan.

Hon fick smärtor som vid blåskatarr och uppsökte sin gynekolog som upptäckte tumörer på äggstocken.

Skiktröntgen bekräftade fyndet – två tumörer stora som golfbollar. Suzanne lades in på Akademiska sjukhuset för operation. Efter fyra cellgiftsbehandlingar var Suzanne färdigbehandlad.

Under hennes sjukdomstid umgicks de gamla vännerna flitigt.

–Kontakten med Kaija hjälpte mig; jag fick kraft och energi av henne. Andra kompisar ojade sig och sade: ”Åh, hur mår du? Orkar du?” Så är inte Kaija, så jag fick försöka vara som hon.

–**Suzannes förmåga** att ge beröm stärkte mig, säger Kaija. Kan inte vi gifta oss minns jag att jag skämtade under den tiden. Det är så viktigt att ha vänner kring sig.

”Varje steg jag tar går jag ett steg bort från cancer. Och jag har gått mycket.”

Under fliken familjen och vänner skriver de om detta.

Hur har familjerna reagerat under deras sjukdomstid? Kaijas dotter vände sin oro i ilska mot mamman som aldrig orkade laga middag. Sonens skolbetyg ”säckade ihop” men det var han som höll hennes hand till tröst. Makens åsikt var att gilla läget. Kanske var det hans skyddsnät för att orka med sin egen oro. Kanske hade det hjälpt dem båda om han hade kunnat visa sin egen ängslan, tror Kaija.

Kaija upptäckte sin knöl i bröstet i november 2003. Fem veckor senare var hon opererad. Bort togs en två centimeter stor tumör i stadium 3, men inte spridd till lymfkörtlar.

Därefter genomgick hon sju cytostatikakurer och strålning i sex veckor.

– Då satte jag upp ett mål för mitt liv – att gå ifrån min cancer. Varje steg jag tar går jag ett steg bort från cancer. Och jag har gått mycket.

Bland annat på ön La Gomera tillsammans med 15-årige sonen.

– När jag kom upp på 2 000 meters höjd och såg hav och himmel gå ihop var känslan andlig. Jag hade klarat det. Nu är jag inte rädd för att möta det svåra.

Suzannes man är yngre än hon och tar mycket med en klackspark. För att göra henne stark var hans tillrop ”Kom igen nu. Du fixar det här!”

– Och så gjorde han roliga saker. Det blev en hjälp just då. För mig är det en fördel att kämpa.

Värre var det för Suzannes hund och ögonsten, en afrikansk lejonhund.

– Han blir så ledsen och orolig när jag gråter. Därför fick jag stänga in mig i badrummet när jag var ledsen. För hans skull fick jag lov att skärpa mig.

Vad hittar vi under fliken negativt och positivt i sjukvården? På plussidan står personalens omhändertagande och den professionella behandlingen. Negativt för Kaija var den långa raden av läkare som hon träffade och för vilka hon fick dra sin sjukdomshistoria på nytt och på nytt.

På önskelistan står också en liten informationsbroschyr. Och allra helst en

sköterska med direkttelefonnummer som har som sin enda uppgift att besvara frågor om enklare biverkningar som drabbar i stort sett alla.

En insikt rikare har de blivit genom sin cancersjukdom.

– Vi lever NU och därför ska vi inte skjuta upp saker som vi vill utföra. Det samma gäller vackra ord och komplimanger. Säg dem direkt; sedan finns kanske inte.

– Därför ska vi samla in mycket pengar till svensk cancerforskning genom att ge ut boken nu, vi ska trycka upp t-shirts nu och vi ska hålla kraftseminarium nu då kvinnor ska få titta på oss och ställa frågor.

Ett annat projekt är att designa underkläder. Behå för bröstopererade i mjukt material och med småsexig skärning och en trosa som går upp till midjan för dem med gynekologisk cancer.

– Så att det inte blir skav på ärret, säger Suzanne Färnert, med tatuering över operationsstället. ■

Boken finns i bokhandeln och kan även rekvireras på www.kasuz.se

– Vi ska dekorera Kompassen och kommer att fira ”Rosa Lördag” som ett stort crescendo efter hela månadens arbete för Rosa Bandet, säger centrumledaren Mikael Warg.

Rosa Lördag i Örebro-butikerna

TEXT MARITA ÖNNEBY ELIASSON FOTO RICHARD STRÖM

Den 29 oktober går startskottet för den första ”Rosa Lördag” någonsin.

– Kanske vi är med och skapar en ny Alla hjärtans dag, fast på hösten, säger PG Persson, insamlingschef på Cancerfonden om det nya samarbetet med Svensk Handel.

Svensk Handel och Cancerfonden kommer att lansera ”Rosa Lördag” gemensamt i oktober. Det blir handels manifestation för att samla in pengar till svensk bröstcancerforskning.

– Kan vi hjälpa till att stödja forskningen om bröstcancer tycker vi det känns angeläget att göra så, säger Dag Klackenbergh, vd på Svensk Handel.

Hur detta ska gå till avgör varje butik för sig. Gemensamt är att rosa band ska säljas i samtliga

butiker. Pengarna för bandet går till Cancerfonden och forskningen kring bröstcancer.

I köpcentrum Kompassen i Örebro pågår tankearbetet för aktiviteter under ”Rosa Lördag”. Redan förra året deltog det dryga 20-talet butiker i försäljningen av rosa band under oktober månad.

– Även i år ska vi sälja band, skänka viss del av omsättningen i butikerna till Cancerfonden och bygga på med olika aktiviteter. Vi ska dekorera centrumet i rosa på olika sätt och vi kommer att fira ”Rosa Lördag” som ett stort crescendo. Vi hoppas att många besöker vårt centrum och vi kommer att arbeta för att butiker i hela Örebro hänger med genom egna aktiviteter, säger centrumledaren Mikael Warg. ■

STÖD KAMPEN MOT BRÖSTCANCER!

Anmäl ditt företag, butik eller förening på webbplatsen cancerfonden.se/vanner

UTLOTTNING AV KRAFTBOK

Var med i vår utlottning av fem stycken Kraftbok!

Sänd ditt namn och adress till:
Marita Önneby, Cancerfonden,
101 55 Stockholm. Märk kuvertet/vykortet med ”Kraftbok”.

Följ Lindas kamp mot sjukdomen MDS

Linda har fått diagnosen myelodysplastiskt syndrom, MDS – en ovanlig blodsjukdom som kan utvecklas till akut leukemi. Behandlingen är cytostatika och benmärgstransplantation. Vi kommer att få följa Linda i hennes behandling, genom trötthet, dropp, perukmakarbesök, glädje och ledsamhet, dietistråd och läkarsamtal fram mot ett förhoppningsvis positivt slutmål – färdigbehandlad och frisk.

TEXT MARITA ÖNNEBY ELIASSON FOTO ROGER SCHEDERIN

Det här är Linda. För 33 år sedan hittades Linda utanför ett barnhem i Sydkorea. På magen låg en lapp med orden: "Var snälla och ta hand om detta barn".

Sex månader gammal flög Linda till sina nya föräldrar som väntade på Kastrups flygplats men boende i Skåne.

Idag är Linda mor till två söner, 4 och 1,5 år gamla. Hon bor med man och barn i en förort till Stockholm och var sommaren 2004 föräldraledig från sitt arbete som sjuksköterska.

Då fick hon ont under foten och ibland så drastiskt att hon haltade och till och med använde kryckor.

På vårdcentralen uppmanade man henne att ta en Alvedon.

Hon gick hem och tog Alvedon.

Efter en vecka fick hon hög feber.

Tillbaka till vårdcentralen. Även denna gång blev ordinationen en Alvedon.

Linda följde rådet.

Efter en vecka fick hon halsfluss.

– Då fick jag penicillin samt uppmaning-

en om ett par Alvedon. Men då bad jag om en remiss till en ortoped. Det här är något annat fel, tänkte jag.

I oktober 2004 skrevs Linda in på Karolinska universitetssjukhuset, Solna och skickades mellan infektionsklinik, reumatologen och hematologen. Det var knepigt att komma tillrätta med vad Linda led av.

– Jag har knutor på benen som ändrar läge och dyker ibland upp på låren och ibland på vaderna. Vissa dagar kommer jag inte ur sängen av smärta.

– Jag har gått igenom många undersökningar, tusentals prover har tagits utan att läkarna har kunnat konstatera vad det var för fel på mig, säger Linda. Jag har fått olika mediciner som inte har hjälpt.

Linda arbetar själv inom sjukvården men har aldrig haft hand om cancerpatienter och har aldrig skött vuxna patienter. Så att utgå ifrån att hon ska förstå allt som hon är med om går inte. Däremot har hon mod att

Lindas fjärde cytostatikabehandling.

Sonen Marcus ställer upp för fotografering.

säga ifrån när hon tycker att det gör ont och ber alltid om lugnande eller smärtstillande mediciner inför vissa ingrepp.

– Bara för att man är vuxen så behöver man väl inte uthärda allting. Jag har slutat att vara duktig och ber i stället om hjälp.

En annan fördel är att hon vet vad man kan ställa för krav i sjukvården. Hon vet att det finns återbudstider, att det inte behöver vara väntetid till en magnetröntgen eller att man visst kan få tag på en läkare på obehövligt tid på dygnet.

– Man måste vara på hugget.

Före jul togs ett benmärgsprov som uppvisade en sjuk benmärg men som sattes i samband med den stora inflammationen i kroppen som hon dragits med sedan sommaren. Provet gjordes om i januari 2005.

Då konstaterades att Linda hade fått myelodysplastiskt syndrom, en ovanlig sjukdom bland unga människor.

När Linda fick sin diagnos mejlade hon till sina vänner och berättade att hon var sjuk.

Även barnens dagispersonal fick informationen via mejl. Att samtala med alla blev för jobbigt.

– I allt elände är det jätteskönt att ha fått en diagnos. Nu är jag ju inte inbillnings-sjuk. Innan har jag inte vetat vad jag skulle säga när vänner frågar. Jag hörde på omvägar att någon hade trott att jag haft anorexi. Skönt med diagnos och adekvat behandling. Men diagnosen kunde ju ha varit roligare.

Även Linda har frågat sig "varför just jag?"

– Det har jag frågat mig mycket ofta. Jag är inte ett dugg religiös men jag har ändå frågat där uppe hos Gud också. Ingen kan naturligtvis svara på den frågan så jag har slutat fundera på det för annars blir jag bara deprimerad.

Vecka 9, 2005

Sista dagen i februari inledde Linda sin cytostatikabehandling. Rädda Livet är med under kurens fjärde dag.

När Linda kommer till avdelning B15 på hematologen vid Karolinska universitetssjukhuset, Solna för cyto-

statikabehandling blir hon som alltid vägd: Denna dag 48,4 kilo.

Linda har gått ner 10 kilo sedan i somras och vill gärna väga ca 55 kilo. Men hon har ingen matlust, är aldrig hungrig och mår illa av matos. Frukt går bra, men inte varm mat. Bland näringsdryckerna som dietisten erbjuder går de med banan- eller chokladsmak ner. Mjölken får stå orörd.

– Har du försökt att blanda med glass? frågar dietisten.

Blodtrycket ligger som vanligt ganska lågt, pulsen normal. Linda berättar att hon inte blev så trött igår men erkänner att hon inte ätit särskilt mycket. Sköterskan kommer in, fyller ett par provrör med blod från Lindas arm och förhör sig om hur natten varit. Ingen feber och bara lite illamående känslor – som åksjuka – men inga kräkningar.

Linda ber att få slippa medicinen mot illamående för att testa om hon klarar sig bra ändå.

Fredrik Celsing är hennes läkare. Han tittar in och frågar om hon haft några symtom i benen, om hon äter något, om hon vill önska någon speciell mat och uppmanar henne att bara välja sådant som hon tycker är gott.

Linda har en kateter (cvk) inlagd nedanför halsen. Droppslangen sätts fast i katetern; en kombination av olika cytostatika har ordinerats till Linda. Hon får också medel mot eventuell förstoppning. Idag ska hon behandlas i ca en timme och dryga timmen på kvällstid.

Läkare Fredrik Celsing kontrollerar om det uppstått nya knutor.

”Måste du alltid kladda så förskräckligt”, frågar en irriterad mamma Linda.

Linda talar med sin läkare om eventuella biverkningar som kan dyka upp.

Sonen Oscar är glad över att mamma är hemma till middagen.

Två gånger i veckan får Linda en ny kateter nedanför halsen.

Denna kur pågår i sju dagar. Linda är pigg och pratar om barnen.

Vad säger barnen? Att vinka av mamma på väg till sjukhuset är inte kul, tycker Oscar. Men pappa Pär och farmor och farfar gör en stor insats.

–Den lille Marcus förstår inte vad som händer med mig, men 4-åringen Oscar förstår att jag är sjuk och tycker att det är jättetråkigt när jag ska åka iväg för behandling. Båda barnen är mycket fästa vid mig och för min man har det varit en jobbig tid eftersom han har fått dra det tyngsta lasset.

–Just nu förbereder vi Oscar på att jag kanske kommer att tappa håret.

Barnens mormor och morfar

bor i Skåne och är därför inte så bekanta för Marcus. Oscar är så stor så han känner igen dem och det fungerar bra.

–Mina föräldrar tycker det är mycket jobbigt, dels för att jag är sjuk förstås, dels det långa avståndet mellan Stockholm och Skåne.

Men vi har tät telefonkontakt, så jag tycker det fungerar okej.

Farmor och farfar däremot bor strax intill barnen. Båda har

haft möjlighet att ta ledigt från sina jobb och hjälpa Pär om det behövs. Nu är båda pojkarna på samma dagis och det fungerar bra.

Lindas man tycker att hennes sjukdom är plågsam och han har det jobbigt.

–Han är rädd för att bli ensam med barnen och nu har de varit förkylda och då har det varit mycket att ta itu med för honom. De bråkar och han försöker få lite stillhet eftersom han pluggar till lärare. Han hinner inte med det han ska, inte med det han tänkt sig och det är ett stort projekt att ta med båda barnen när han ska handla.

Det är dyrt att vara sjuk, menar Linda, och räknar upp sina kostnader bara under första månaden. Därefter tar ju högkostnadsskyddet över.

900 kronor i läkarbesök, 1800 i mediciner, 1400 i sjukresor och 80 kronor per dag när hon ligger på sjukhus. Det är kanske inte mycket om man betänker att en sjuksäng innebär en kostnad för landstinget på ca 11 000 kronor.

–Men det blir i alla fall mycket för mig som har en man som studerar och så har vi hyra för boendet och två små barn. Dessutom får man ju bara ungefär 77 procent av lönen i sjukpenning.

”Vad betalar jag skatt för? För att de ska kunna renovera i korridoren här på avdelningen?” tänker Linda högt.

Det finns fondmedel att söka för en icke-höginkomsttagare.

–Jag vet ju inte om min ansökan blir beviljad men jag har i alla fall sökt anslag.

Linda har en icke-biologisk system, också hon från Sydkorea, men inga andra kända biologiska släktingar.

–Även om jag hade velat söka mina rötter så går det inte. Det är ingen som vet något om min härkomst. Och det är heller inte angeläget för mig. Det är i Skåne som jag har mina föräldrar, min familj, som givit mig en mycket trygg uppväxt.

–Men nu när jag sitter här och behöver benmärg så hade det ju varit bra, säger Linda och skrattar.

Mycket riktigt, efter avslutad behandling så föll håret.

För barnen hade det ingen stor betydelse. Mamma var ju densamma i alla fall.

Linda provade ut en peruk men den har blivit kvar i kartongen.

–Det är kallt att vara skallig men jag har faktiskt aldrig haft peruken på mig.

Håret var inte problemet. Däremot steg inte nivån på de vita blodkropparna och Linda har varit inlagd på sjukhus i åtta veckor. Utan aptit, illamående och ledsen, bedrövad och orolig.

–Jag har inga problem med att sova och är ledsen bara ibland. Och det är jätteskönt att komma hem mellan behandlingarna.

Även om jag ligger och vilar så kan jag ligga i sängen och läsa en bok för den stora killen eller ligga framför tv:n tillsammans med barnen. Jag är med dem. Det betyder

mycket.

Tidpunkten för benmärgstransplantation har fått skjutas upp. En donator har sökts runt om i världen. Sju positiva svar har kommit till Karolinska universitetssjukhuset Huddinge. En donator från USA stämde för att kunna ge Linda ny benmärg. Nu är en preliminär tid för transplantation bokad till början av sommaren.

–Jag hoppas vara frisk till hösten. Det sägs att ett par veckor efter transplantationen är mycket jobbiga. Då ska jag vara inlagd på sjukhuset hela tiden eftersom de är rädda för infektioner. Sedan kommer risken för avstötningsmekanismerna 3–6 månader efter transplantationen.

Linda hoppas mycket på sin donator. Häromdagen blev det ett bakslag för henne när det visade sig att transplantationen kommer att skjutas upp någon vecka. Nya prover måste tas på donatorn. Men när alla frågetecken är utträtade reser en sköterska från Karolinska universitetssjukhuset Huddinge till USA och hämtar den lämpliga benmärgen.

–Maj månad blir som en enda stor transportsträcka, säger Linda. ■

Hellre mössa än peruk när Linda är hemma.

Marcus gillar inte att klippa tånaglarna så mamma och pappa måste hjälpas åt att sköta den sysslan.

Cancer i siffror 2005

Vi lever längre trots cancersjukdom

TEXT ANDERS NYSTRAND ILLUSTRATION ANNIKA LÖNN

Prostatacancer ökar kraftigt och svarar nu för mer än en tredjedel av alla diagnostiserade cancerfall hos män. Under år 2003 upptäcktes 9 035 nya fall – ungefär dubbelt så många som för tjugo år sedan. Den snabba ökningen under senare år beror till stor del på ökad användning av sk PSA-test. Därmed diagnostiseras allt fler fall av prostatacancer i tidigt skede, innan sjukdomen hunnit ge några symtom.

I den nyutkomna skriften ”Cancer i siffror 2005” kan man i tabeller och

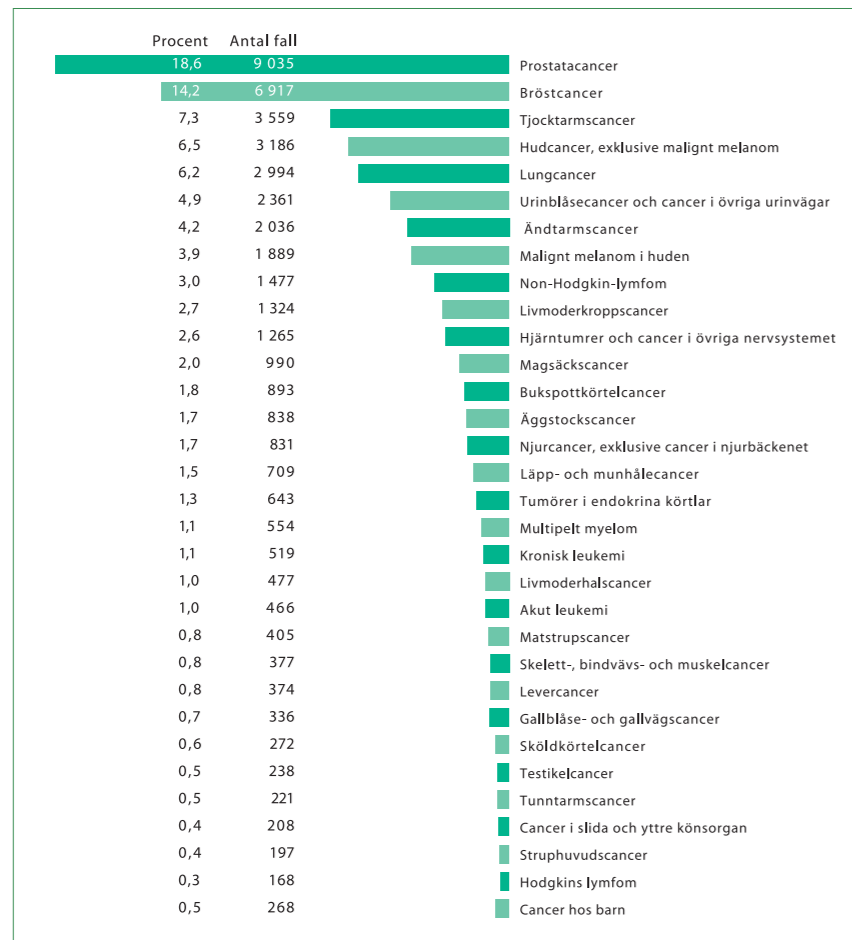
diagram följa utvecklingen för drygt 30 av de vanligaste cancersjukdomarna i vårt land, från år 1970 till 2003. Cancersjukdomar utvecklas som regel under lång tid, och det är därför betydligt mer meningsfullt att studera utvecklingen för längre tidsperioder än variationer mellan enstaka år, som till stor del beror på slumpen.

EN AV TRE DRABBAS AV CANCER

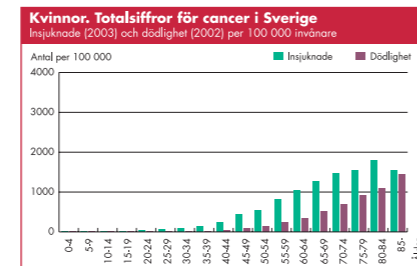
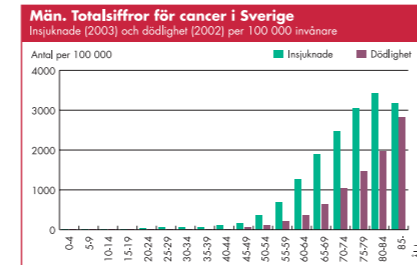
Sedan början av 1970-talet har det skett en stadig ökning av antalet nya cancerfall. År

2003 diagnostiserades 48 676 nya fall, cirka dubbelt så många som år 1970.

Eftersom de allra flesta fall av cancer drabbar äldre personer är det naturligt att antalet cancerfall blir fler i och med att befolkningens medellivslängd ökar. Men även om man statistiskt korrigerar för detta så har antalet cancerfall ökat med drygt 1 procent per år under de senaste årtiondena.

Antalet nya fall av olika cancersjukdomar i Sverige 2003. Tabellen visar även procentuell andel av årets totala cancerfall.

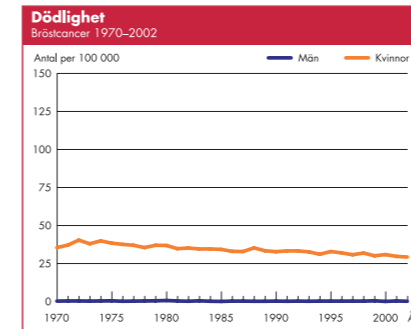
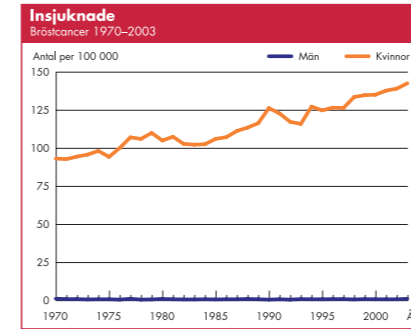

68 % av männen var 65 år eller äldre vid diagnostifallet. Dödligheten ökar med åldern oavsett kön.

Man räknar med att omkring var tredje person i Sverige kommer att drabbas av någon cancersjukdom under sin livstid. Varje år orsakar cancer cirka 20 000 dödsfall – år 2002 avled 11 047 män och 10 277 kvinnor i cancersjukdomar.

TIDIG UPPTÄCKT ”TVEEGGAT SVÄRD”?

Statistiken för år 2003 visar alltså en kraftig ökning av prostatacancer. Den beror till stor del på att man allt oftare med hjälp av PSA-test upptäcker sjukdomen i tidigt skede. Sådan diagnostik kan dock vara ett

Antalet nya fall av bröstcancer har ökat sedan 1970-talet. En orsak är att man genom mammografi upptäcker allt fler bröstcancer tidigt. Genom förbättrad behandling har dödligheten i bröstcancer sjunkit.

”tveeggat svärd” eftersom prostatacancer i många fall är en ganska ”lugn” sjukdom och många män som har prostatacancer avlider av andra orsaker.

För män vars prostatacancer skulle ha utvecklats till en aggressiv form kan naturligtvis tidig upptäckt och därmed operation eller strålbehandling vara livräddande. Men för män vars tumör skulle ha hållit sig lugn hela livet kan däremot följden av tidig diagnostik bli att de behandlas i onödan och på grund av detta får försämrad livskvalitet. Därför försöker forskarna bland annat utveckla bättre tumörmarkörer med vars hjälp man på ett tidigt stadium säkrare kan bedöma prognosen.

VILKA CANCERFORMER ÖKAR OCH VILKA MINSKAR?

Även bröstcancer, som är kvinnans vanligaste cancerform, har ökat under de senaste årtiondena. Bröstcancer svarar idag för cirka 30 procent av all cancer hos kvinnor; år 2003 diagnostiserades 6 869 nya fall. Även lungcancer hos kvinnor har ökat men däremot minskat bland män, vilket avspeglar de förändrade rökvanorna.

För många cancersjukdomar har dock siffrorna genom åren varit ganska konstanta. Magsäckscancer är ett exempel på en cancerform som kraftigt minskat under de senaste årtiondena. Det anses framför allt bero på ändrade kostvanor samt bättre förvaring och hantering av maten. Ett annat positivt exempel är livmoderhalscancer, som också minskat kraftigt under tidsperioden. Den främsta anledningen anses vara att man genom allmänna gynekologiska hälsokontroller tidigt kan upptäcka och behandla förstadiet till sjukdomen.

FÖRBÄTTRAD PROGNOSEN

Tack vare förbättrad diagnostik och behandling har prognosen vid cancersjukdomar kraftigt förbättrats sedan 1970-talet. Begreppen ”relativ femårsöverlevnad” respektive ”relativ tioårsöverlevnad” används ofta för att beskriva hur det går för cancerpatienter jämfört med den svenska normalbefolkningen.

För män har under de senaste trettio åren den relativa femårsöverlevnaden för alla cancersjukdomar sammantaget ökat från cirka 30 till 60 procent och den relativa tioårsöverlevnaden från 21 till 48 procent. För kvinnor har under motsvarande tidsperiod den relativa femårsöverlevnaden förbättrats från 42 till 64 procent och den relativa tioårsöverlevnaden från 34 till 56 procent.

340 000 PERSONER LEVER MED CANCER

Skillnaderna mellan olika typer av cancersjukdomar är dock fortfarande stora. Ett positivt exempel är testikelcancer, där den relativa tioårsöverlevnaden numera är cirka 96 procent. Men vid vissa andra cancersjukdomar, t.ex. bukspottkörtelcancer och levercancer, är den relativa tioårsöverlevnaden endast några procent.

För flera av de vanligaste cancersjukdomarna, t.ex. prostatacancer, bröstcancer och tjock- och ändtarmscancer, har framstegen varit ganska måttliga. Det har ändå haft stor ”sammanlagd” betydelse eftersom dessa sjukdomar drabbar så många människor.

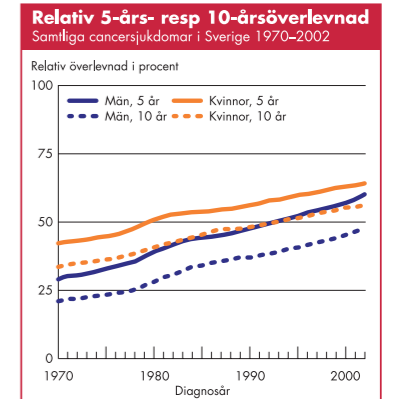
På grund av den förbättrade prognosen lever allt fler människor i vårt land med en cancerdiagnos. I slutet av år 2003 fanns det i Sverige cirka 340 000 personer (142 000 män och 198 000 kvinnor) som fått en cancerdiagnos mellan år 1958 och 2003. Dessa

var alltså antingen botade från sin cancer eller levde med sin cancersjukdom. ■

Skriften ”Cancer i siffror 2005” har producerats i samarbete mellan Cancerfonden och Epidemiologiskt Centrum vid Socialstyrelsen. I skriften presenteras den senaste statistiken som baseras på antalet nya diagnostiserade fall av olika cancersjukdomar år 2003 samt antalet dödsfall i cancer år 2002.

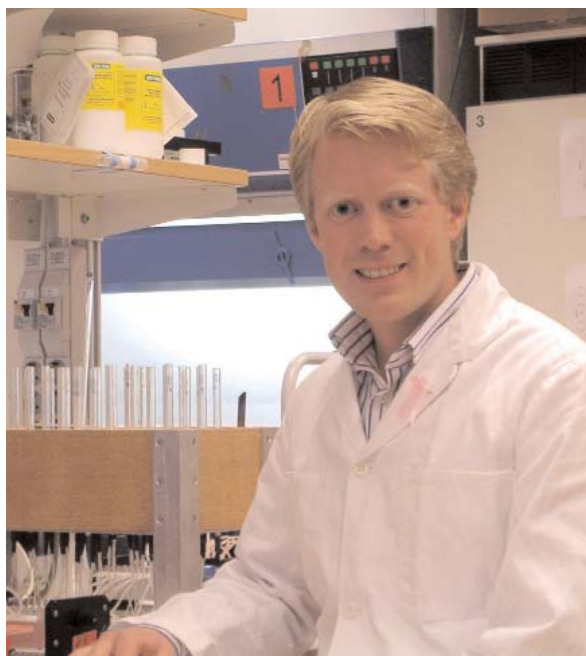
”Cancer i siffror 2005” kan beställas för 100 kronor plus porto från Cancerfonden, 101 55 Stockholm, tel 08-677 10 00, fax 08-677 10 01. Uppgifterna kan även hämtas via Internet: www.cancerfonden.se eller www.sos.se/epc

RELATIV FEM- OCH TIOÅRSÖVERLEVAND – VAD BETYDER DET?

Den relativa fem- respektive tioårsöverlevnaden anger andelen (i procent) av patienterna med en viss cancersjukdom som lever i fem respektive tio år eller mer efter diagnosen – i jämförelse med ”normalbefolkningen” i motsvarande åldrar. Vid många – men inte alla – cancersjukdomar kan patienten efter framgångsrik behandling i praktiken betrakta sig som botad efter tio år, eftersom det är sällsynt med återfall efter så lång tid. Patienter med vissa cancerformer kan i princip anses botade om sjukdomen inte återkommit inom fem år.

Hopp om bot mot ärftlig bröstcancer

– Det tar minst fem år innan någon behandling finns tillgänglig för allmänheten, säger Thomas Helleday.

När nya forskningsresultat presenteras skapas ofta stora förväntningar på nya mediciner och behandlingar. Men det tar lång tid innan upptäckterna kan användas i den vanliga cancer vården.

Detta gäller även en nyligen presenterad metod som kan bota ärftlig bröstcancer. En kemisk hämmare kan döda tumörer med en defekt bröstcancer gen utan att omkringliggande, normala celler skadas.

Det är ett forskarlag vid Stockholms universitet, med finansiering från Cancerfonden, som tillsammans med forskare i England har hittat metoden.

Det handlar om att stoppa cancer cellerna från att kopieras och därmed växa. Det kan göras genom att gå in och stoppa förberedelserna för denna kopiering. Alla celler, såväl friska som cancer celler, går före kopieringen igenom en sorts reparation; en process där allt DNA hamnar på den plats och i den ordning som det är tänkt att cellen ska se ut. Reparation av celler sker normalt i två steg. I steg ett repareras cellen av ett protein som heter PARP. Om det inte lyckas sker reparationen i steg två – en process som kallas rekombination.

Det forskarna upptäckt är att om de stoppar PARP från att reparera i steg ett, så saknar cancer cellerna förmågan att gå över i steg två. Det innebär att de aldrig kopieras och därför dör. Normala celler har förmågan att gå över i steg två och kan därför fortsätta att fungera som vanligt.

– Det är nästan som att sätta krokben för cancer cellerna innan de når kopieringsapparaten, säger docent Thomas Helleday, som leder forskargruppen vid Institutionen för genetik, mikrobiologi och toxikologi, Stockholms universitet.

När dessa studieresultat kan praktiserar i sjukvården är svårt att förutsäga.

– Jag tror mycket på det här, men det tar minst fem år innan någon behandling finns tillgänglig, kanske längre tid ändå, säger Thomas Helleday. Det går inte att garantera något.

Lars Lindberger

Designad t-shirt för bröstcancerforskningen

– Med vår t-shirt "Support the breasts" vill vi gärna skapa mer positiv uppmärksamhet

till ett svårt ämne och en allvarlig sjukdom, säger grundarna till munthe plus simonsen, ett danskt damkonfektionsföretag.

I år kommer de att sälja sin t-shirt i svenska butiker. Priset är 399 kronor. Överskottet av försäljningen tillfaller Cancerfonden och bröstcancerforskningen.

År 2002 skapade de en t-shirt i samma syfte som såldes i Danmark. Cancerfondens motsvarighet i Danmark, Kræftens Bekæmpelse, fick då motta 350 000 danska kronor.

Är detta möjligen gjort i PR-syfte, frågades i veckotidningen Damernas Värld?

– Somliga tycker kanske att vi försöker sätta på oss en gloria, säger Naja Munthe, en av ägarna. Men när du står inför Gud bryr han sig inte om varför – huvudsaken är att du gjort något.

Karen Simonsen och Naja Munthe är klädda i de tröjor som de säljer och där överskottet går till Cancerfonden och bröstcancerforskningen.

– Både frukt och folder var mycket uppskattade speciellt bland barnfamiljerna, säger Mathias Wittgren som kommer att sälja fruktallriker på västkusten även i sommar. En del av intäkterna går till Cancerfonden.

Frukt och folder för skuggan

TEXT MARITA ÖNNEBY ELIASSON FOTO MATS ALM

Fint väder betyder besök på badstranden för många. Det betyder också att man ibland bör sätta sig i skuggan. Sola sakta är ett råd som Cancerfonden ger på affischer på badhytter i hela Sverige i sommar.

I år liksom förra året bidrar Mathias Wittgren i Mellbystrand med denna information. Han kommer med hjälp av ungdomar från bland annat idrottsföreningar i Mellbystrand, Åhus och Halmstad att sälja fruktallriker på stränderna. För 35 kronor får du i år sex frukter samt Cancerfondens folder om att sola sakta. En del av överskottet vid försäljningen tillfaller Cancerfonden.

– Jag fick idén med frukten när jag besökte Thailand förra vintern, berättar Mathias, som är 27 år och intensivvårdssjuksköterska. Där kunde man köpa exotiska frukter vid strandkanten. Detta ville jag testa hemma.

Nu hoppas han på fint väder och höga försäljningssiffror.

– Jag gillar vad Cancerfonden gör och vill ge mitt stöd till svensk forskning, säger Mathias Wittgren.

Kalle skrapade fram en miljonvinst

Karl-Erik "Kalle" Boström bor i Luleå. Efter hustruns bortgång i cancer för åtta år sedan började han prenumerera på två lotter varje månad från Cancerfondens Rikslotteri.

Genom åren har det blivit några småvinster. Men för en tid sedan skrapade han fram tre gånger 1 000 000 kronor i "miljonrutan".

– Jag var tvungen att ringa min dotter och be henne komma hem och kontrollera att jag hade sett rätt, berättar Kalle.

Jo, det stämde, och Kalle bestämde sig för att dela vinsten med sina två barn. Sonen höll på att bygga om huset varför en extra slant kom väl till pass.

– Min dotter hade länge talat om att köpa en bil. Nu kunde hon göra det.

Dessutom bjöd Kalle barn och barnbarn till London över en helg. Där firade de med teaterbesök och goda middagar.

– Den helgen kommer jag aldrig att glömma och heller aldrig känslan när jag förstod att jag skrapat fram en miljon kronor, säger Kalle Boström, som just kommit hem från ännu en resa med barn och barnbarn. Allt bekostat av miljonvinsten.

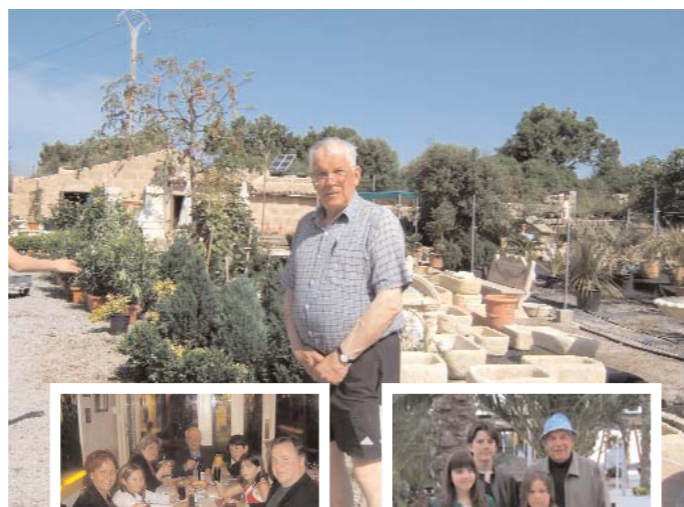
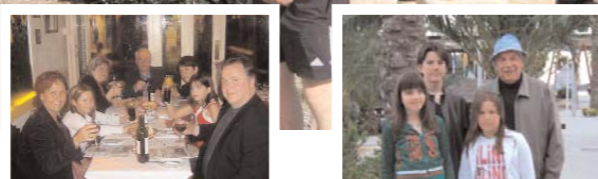

FOTO: PRIVAT

När Kalle Boström vann en miljon i Cancerfondens Rikslotteri bjöd han barn och barnbarn till London för att fira. En solsemester till Mallorca med familjen har han också hunnit med.

BESTÄLL LOTTER

Lotterna kostar 100 kronor. Vill du beställa lotter så gå in på webbplatsen cancerfonden.se/rikslotteri eller ring 020-78 11 79. Det går också bra att sätta in pengar på pg 478 12 91-2.

FRÅGOR & SVAR

Fråga: Att röka lite – feströka – hur farligt är det?

Svar: All tobaksrökning är skadlig för hälsan men det är mycket svårt att gradera farligheten. Vi vet att röken innehåller cirka 50 cancerframkallande ämnen. Olika människor har olika känslighet för dessa. Mellan 80 och 90 procent av alla lungcancerfall är orsakade av tobak. Varje år får dessutom cirka 80 personer lungcancer av passiv rökning. Så det bästa en person kan göra för att minska sin risk för cancer är att aldrig röka och om man röker, om än lite, så bör man sluta.

Fråga: Min man dog nyligen i cancer i bukspottkörteln. Var orsaken till hans sjukdom att han rök i hela sitt liv och att han på senare år hade en överkonsumtion av alkohol?

Svar: Att hitta en given orsak till en cancersjukdom är i de flesta fall omöjligt. Många olika faktorer spelar troligen in då en cancersjukdom uppstår. Tobaksrökning räknas som en riskfaktor för bukspottkörtelcancer liksom för kronisk inflammation i bukspottkörteln. Den kroniska inflammationen kan i sin tur bero på hög alkoholkonsumtion.

Fråga: Min bror är storrökare, två paket om dagen. När han senast var på läkarbesök så undersöktes hans lungor och "allt var bra" sade doktorn. Alltså säger brorsan att det inte finns någon anledning för honom att sluta röka eller dra ner på antalet cigaretter. Är det inte fel av doktorn att inte ta upp frågan med tobaken med sin patient?

Svar: Många storrökare erkänner inte ens för sig själva att det är farligt att röka. Då hör man nog inte heller när någon annan påpekar det. På något sätt hör man det man orkar höra. Kanske är det så för din bror. Det verkar osannolikt att en läkare idag inte skulle nämna något om rökning då de allvarliga biverkningarna är så kända.

Fråga: Min mamma ska strålbehandlas för sin bröstcancer. Kommer hennes skinn att brännas sönder på det stället?

Svar: En biverkan som kan inträffa är att huden får brännskador. Det är individuellt hur huden reagerar, från lätt rodnad till mycket mörk rodnad med blåsor. Denna biverkan kan uppstå så sent som några veckor efter avslutad strålbehandling. Personalen på strålbehandlingsavdelningen kan informera om hur man på bästa sätt kan förebygga och behandla eventuella hudreaktioner.

Fråga: Jag har möjlighet att göra en resa för att rehabilitera mig efter en cancerbehandling. Kan jag få ekonomiskt stöd från Cancerfonden?

Svar: Cancerfonden stöder forskning och vårdutveckling samt informerar om cancer och förebyggande åtgärder. Tyvärr ger inte Cancerfonden ekonomiskt bidrag till enskilda personer. Kuratorn på den klinik där du behandlats kan säkert ge dig tips om var du kan söka ekonomiskt stöd.

Fråga: I mitt jobb blir jag ofta kall om baken. Kan jag (57 år) därmed öka risken för att få prostatacancer?

Svar: Nej, att bli kall om baken kan inte orsaka prostatacancer. Cancer beror på förvärvade skador i cellens gener och de kan inte uppstå på grund av kyla.

På Cancerfondens informations- och stödlinje möter du legitimerad vårdpersonal med lång erfarenhet av cancervård. Hit kan du vända dig om du har frågor och funderingar om cancer, vill ha stöd eller ytterligare skriftlig information.

Telefonnumret är 020-222 111. Samtalen är kostnadsfria.

På måndagar är informations- och stödlinjen öppen kl 9–20. Andra vardagar kl 9–17. 1 juni–31 augusti är telefontiden 9–16.30.

Du kan även skriva till: Cancerfondens informations- och stödlinje, 101 55 Stockholm

Eller skicka e-post till: infostodlinjen@cancerfonden.se

Internet: cancerfonden.se

Oberoende projektledning nationellt och internationellt

Hifab leder projekt inom bygg-, fastighet, anläggning och telekom samt internationella utvecklingsprojekt i ett 20-tal länder.

Affärsidén är att verka som oberoende projektledare med endast en lojalitet - den mot kunden.

Mikrobiolog

Se fler konstiga exempel på norsk kultur och läs om 100 år av energi på www.norskhydro.se

strömberg

Vi stöder Cancerfonden

www.strd.se

KRYSSA & VINN!

Para ihop bokstav med rätt siffra och vinn boken Ett-noll till Livet.

A. Hur många män avled 2002 i cancer-sjukdomar?

1. 10 277 st
- x. 11 047 st
2. 6 869 st

B. Var finns Kompassen?

1. Örebro
- x. Mora
2. Gävle

C. Vad är Levitra?

1. En hundras
- x. En författare
2. Ett potensmedel

E-posta ditt svar senast den 1 augusti 2005 till: marita.onneby@cancerfonden.se eller posta till: Marita Öneby Eliasson, Cancerfonden, 101 55 Stockholm.

Rätt svar i tävlingen i Rädda Livet 1/05 var x, 1, 2. Vinnare är Birgitta Torndal i Visby som får boken Ett-noll till Livet. Grattis!

Huvudsponsorer har vi ett långsiktigt samarbete med. Till partnerföretag räknas företag som sponsrar svensk cancerforskning med minst 50 000 kronor på ett år. Vill du engagera ditt företag, kontakta Morgan Roos, Cancerfonden, tel 08-677 10 54.

Huvudsponsor
ICA

Cancerfondens partnerföretag

ELEKTA
KPMG
LINDAB
MQ
OBSERVER SVERIGE
SANTA MARIA
SHELL
SMV KONECRANES AB
SVENSKA MÄSSAN
VOLARE

Cancerfonden

FOTO LEIF ÅDERBERG

Det var kollegerna som nominerade Ragnild Johansson.

Ragnild är årets cancersjuksköterska

Det är Riksföreningen för sjuksköterskor i cancervård som utlyser denna årans titel – årets sjuksköterska i cancervård – och bedömer nominerade kandidater. Kriterierna för nomineringen är att det ska vara en kliniskt verksam sjuksköterska som medarbetarna upplever har gjort en insats för patienterna, de närstående och/eller avdelningsarbetet.

Ragnilds kolleger vid onkologiska kliniken, Gävle sjukhus, sände in hennes

namn och öser lovord över henne. ”Hon är trygg, ödmjuk och lyssnande och vi har stort förtroende för henne” kan man läsa i Gefle Dagblad.

Ragnild Johansson är sektionsledare vid cytostatikamottagningen. Hon är bland annat engagerad i klinikens tablettmottagning där ett 20-tal cancerpatienter går för att få sina cytostatika i tablettform och därmed kunna sköta sin behandling i hemmet.

Kortfakta om cancer

Av dem som fick en testikelcancerdiagnos 1980 överlevde 80 procent sin sjukdom. Idag överlever 98 procent.

Av de kvinnor som fick en bröstcancerdiagnos 1980 levde 47 procent efter tio år. Idag lever 62 procent efter tio år.

Av de män som fick en cancerdiagnos 1980 överlevde 35 procent sin cancer i tio år. Idag överlever 52 procent sin cancer i tio år.

Av de män som fick en prostatacancerdiagnos 1980 överlevde 39 procent sin cancer i tio år. Idag överlever 59 procent sin cancer i tio år.

Där tiden kommer ifatt oss

I mörkret finns det ljus. I ljuset mörker. Motsatserna är beroende av varandra och rör sig tätt tillsammans. Det är lika självklart som att vi borde vänta oss att en vacker sommardag plötsligt slår om till regn och flyter bort trots att vi inte vill att den ska göra det. Livet bryr sig sällan om vad vi vill. På det sättet är vi egentligen inte delaktiga i vad som händer oss. Vad vi kan göra är att försöka hitta något av värde i röran som breder ut sig runt våra fötter när vi försöker närma oss det omöjliga. Det fruktansvärda.

Jag satt med mammas hand i min och väntade på att hon skulle resa sig upp. Hon låg i sjukhussängen, med håret slarvigt och vått i nacken, ryggen svagt lutad mot kuddarna. Hon reste sig inte någonsin igen. Cancern slog tillbaka och det var där, på Ruuthsgården i Höganäs, hon kom att dra sina sista andetag. Det var där hon såg på mig och min syster för sista gången.

Mitt liv hade fram till den punkten varit ett kaos av saker jag försökt förtränga och lämna bakom mig, likt olösta knutar. Jag var en professionell smitare när det kom att handla om känslor. Kan du tänka dig att jag, som en trettioårig man, inte en enda gång talat om för min mamma att jag verkligen älskade henne? Jag tog genvägar och skickade små presenter med hjärtan på, böcker och dikter. Men aldrig att jag sa de viktiga orden rakt ut.

Jag satt där vid hennes säng, förvirrad och liten, och försökte skala av livet samtidigt som hon dog. Jag försökte stanna tiden. Jag lyckades inte. Istället kom jag att fundera på varför det tagit mig så lång tid att förstå vilken skönhet till människa hon var, som hon säkert alltid varit.

Är det verkligen möjligt att bli så blind för det otroliga som finns i vår närhet att man glömmer bort värdet på det? Kan man bli så förlorad i tidens stress genom våra liv att man glömmer bort hur mycket en familj betyder?

Ja. Det är fullt möjligt att glömma att människorna vi lever med en gång kommer att tas ifrån oss. Det var inte förrän under de där sista dagarna jag kom att inse att hon var min barndoms luft och fyr. I stället växte jag upp och tog henne för given. Det dröjde till den sista veckan i juli år 2003 innan jag öppnade mitt hjärta för henne, om och om igen, på vid gavel. Dagar innan det var för sent.

Jag var en man, men blev en pojke inför henne.

Minnen kom tillbaka och växte sig stora som jättar i mitt bröst. Föreställ dig att du koncentrerat allt det du känt för någon du älskar och sedan stänger in dig i ett rum tillsammans med den personen och släpper ut alltihop. Du skriver din själ på väggarna och bränner bort en bit av dig själv, ditt eget värde, och faller på knä framför Gud med bara en enda önskan; att han ska förstå hur mycket du älskar denna människa och att hon därför måste skonas.

Världen omkring oss försvann. Vart den gick vet jag inte.

I det rummet fanns den renaste form av kärlek jag någonsin upplevt.

I det rummet stannade tiden, stannade mamma. Och om jag, inåtvänd och i stunden känslomässigt bortkommen, lyckades känna hur många stjärnor som tändes mellan människorna som satt omkring henne, då måste hon också ha gjort det. Oavsett morfin och knutor i magen. Jag måste tro att någonting av det jag plötsligt förstod av livet nådde henne. Att hon hörde alla mina ord om kärlek och trodde att jag skulle ta känslorna med mig när jag gick ut i världen igen.

Det är så jag tror det ser ut. Svagt ljus bakom svarta moln.

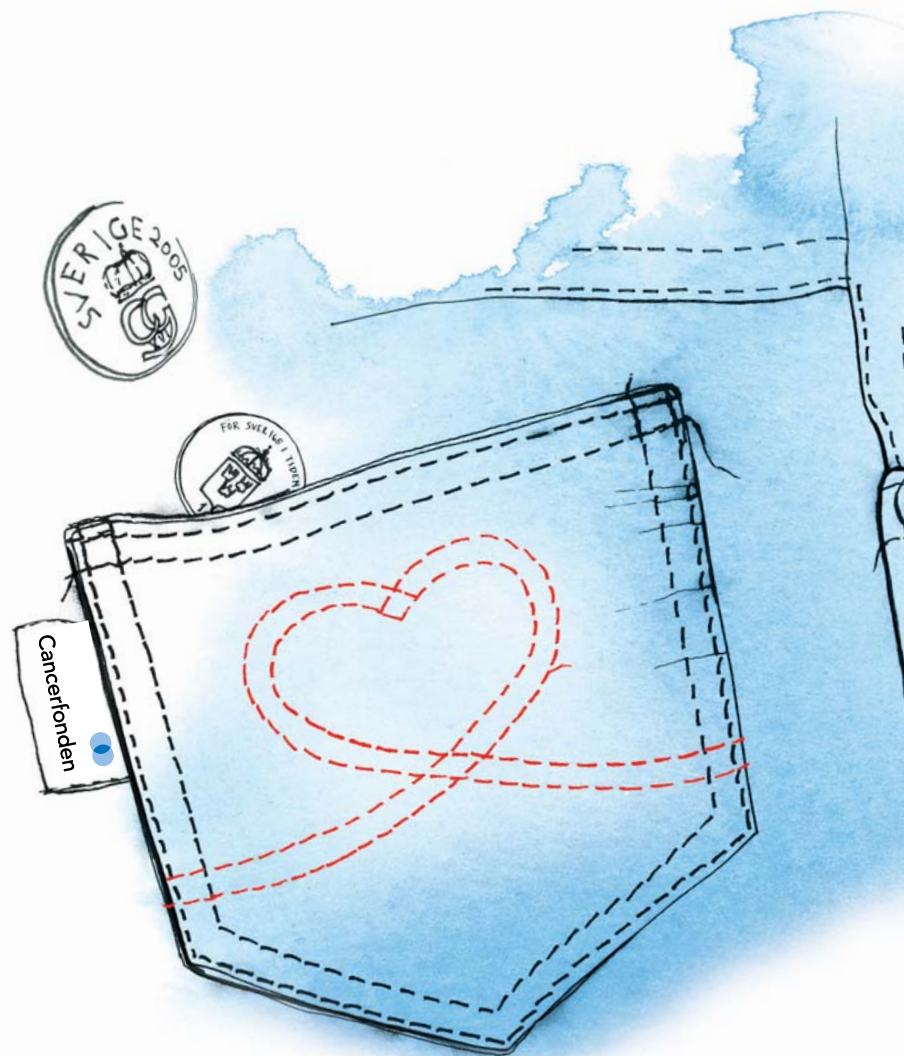
Att försöka vinna någonting litet ur det ofattbara. ■

Gästkrönikör
CONNY PALMKVIST, FÖRFATTARE

FOTO FREDRIK STJERNFELDT

**Ju mer dina
sparpengar växer,
desto mer **hjälp**
hamnar i andras
fickor.**

När du sparar i Humanfonden går varje år 2% av din fondförmögenhet till Cancerfondens livsviktiga arbete, och 98% till dig. Vi försöker naturligtvis få dina pengar att växa så mycket som möjligt för att Humanfonden ska vara en bra affär för dig, men också för att så mycket hjälp som möjligt ska hamna i andras fickor.

Hittills har våra kunder bidragit med 526 miljoner till olika ideella organisationer. Nu samarbetar vi även med Cancerfonden och hoppas innerligt att Humanfonden får massor av nya sparare, att värdeutvecklingen blir minst lika bra som tidigare och att vi kan förmedla 526 miljoner till. Minst.

HUMANFONDEN I SAMARBETE MED CANCERFONDEN

BANCO

TEL 0200-23 00 40 • WWW.BANCO.SE

TÄNK PÅ ATT INVESTERINGAR I FONDER ALLTID INNEBÄR EN RISK. AKTIEMARKNADEN GÅR BÅDE UPP OCH NER OCH HISTORISK AVKASTNING ÄR INGEN GARANTI FÖR FRAMTIDA AVKASTNING. PENGAR SOM PLACERAS I FONDER KAN BÅDE ÖKA OCH MINSKA I VÄRDE OCH DET ÄR INTE SÄKERT ATT DU FÅR TILLBAKA HELA DET INVESTERADE KAPITALET. INFORMATIONSBROSCHYR MED FULLSTÄNDIGA FONDBESTÄMMELSER OCH FAKTABLAD KAN BESTÄLLAS FRÅN BANCO PÅ TELEFON 0200-23 00 40.